



# KOMPOSTOINNIN ABC

## SÄÄSTÄ LUONTOA JA RAHAA

Kompostoimalla eloperäiset jätteet ravinteikkaaksi mullaksi, säästät mullan ja lannoitteiden ostokuluissa sekä jätehuoltokustannuksissa. Kotikompostointi on myös monissa kunnissa ensisijainen biojätteen käsittelymenetelmä. Tarkempia ohjeistuksia ja määräyksiä kotikompostointiin liittyen löytyy jätehuoltomääräyksistä, jotka voivat vaihdella kunnittain.

Esimerkiksi 240 litran sekajäteastian tyhjennys maksaa 7,35 €/kerta (v. 2016). Normaalisti jäteastian tyhjennysväli on 2 viikkoa. Tällöin astian tyhjennysmaksut ovat n. 190 € vuodessa. Tyhjennysväliä voidaan pidentää, jos jäteastiaan ei laiteta biojätettä. Mikäli kiinteistöllä lajitellaan kaikki hyötyjätteet ja kompostoidaan biojäte asianmukaisesti, sekajätteen tyhjennysvälin voi pidentää esimerkiksi neljään viikkoon. Tämä merkitsee noin 95 euron säästöä vuodessa. Lisäksi säästät luontoa. Suuri osa näkyvistä kaatopaikkahaitoista (rotat, linnut, kärpäset) ja epämiellyttävä haju johtuu eloperäisestä jätteestä. Kaatopaikan suotovesiin aiheutuu ravinnevalumia, joiden puhdistaminen on kallista. Jätteen hajotessa hapettomissa olosuhteissa muodostuu metaania, joka on voimakas kasvihuonekaasu. Vuoden 2016 aikana Itä-Suomen kotitalouksien sekajäte ohjataan Riikinvoiman Ekovoimalaitokseen energiahyötykäyttöön. Biojäte heikentää poltettavan jätteen laatua, ja lisäksi sen sisältämät ravinteet eivät palaudu luonnon kiertoon.

## NYKYKUKKO EI ENÄÄ KÄVELE TUNKION PÄÄLLÄ

Pääsääntöisesti kompostorit voidaan jakaa kahteen tyyppiin: Lämpöeristettyihin lämpökompostoreihin ja eristämättömiin kompostoreihin. Avokompostin eli tunkion pito on kielletty. Tunkioon laitetut ruokajätteet houkuttelevat paikalle kärpäsiä, jyrsijöitä, lintuja, supeja ja syrjässä jopa karhuja.

Asuinkiinteistöillä elintarvike- ja käymäläjätteen kompostointiin vaaditaan yleensä asianmukainen, lämpöeristetty ja eläimiltä suojattu kompostointisäiliö. Ainoastaan puutarhajätettä voidaan kompostoida aumassa tai lautakehikossa. Lämpökompostorin eristekerros pitää lämpö- ja kosteusolosuhteet kompostorissa tasaisempina ja nopeuttaa huomattavasti jätteen kompostoitumista mullaksi verrattuna eristämättömään kompostoriin.

### KOMPOSTORIA VALITESSASI MIETI MM.

1. Kompostoitko elintarvikejätteitä ?
2. Kompostoitko puutarhajätteitä ?
3. Kompostoitko ympärivuotisesti ?
4. Kuinka ison kompostorin tarvitset ?  
(Biojätettä syntyy n. 1-5 litraa /hlö/vko)
5. Kuinka tyhjennät kompostorin ?
6. Miten jälkikompostoit ?

**Näppärä nikkari voi rakentaa lämpökompostorin myös itse. Ohjeita, vinkkejä ja malleja löytyy paljon mm. internetistä.**

Markkinoilla on paljon erilaisia kompostorimalleja sekä elintarvikkeiden että puutarhajätteen kompostointia varten. Elintarvikejätettä voi kompostoida myös kompostoivassa käymälässä. Vertaile eri tuotteiden ominaisuuksia ennen ostopäätöstäsi. Ohjeita ja vinkkejä kompostoinnista sekä itse tehdyn kompostorin nikkaroimisesta löytyy internetistä runsaasti.

### Hyvä kompostori:

- + kestää hyvin kosteutta, mekaanista rasitusta, pakkasta ja korkeita lämpötiloja
- + kompostorissa on riittävä ilmankierto
- + lämpökompostori on aina kannellinen:
  - ★ kannen on hyvä pysyä itsestään auki, kun kompostoria täyttää
  - ★ kansi pysyy kunnolla kiinni, eikä jäädy kiinni pakkasella
- + tiivis ja haittaeläimiltä suojattu, eli ei yli 7 mm:n rakoja. **Vinkki:** Lyijykynätesti !
- + lämpöeristetty, mikäli kompostoidaan ympärivuotisesti ja elintarvikejätettä
- + tilavuus kannattaa olla yli 200 litraa
- + on helppo täyttää ja tyhjentää

### MITÄ MUITA TARVIKKEITA TARVITSEN?

- keittiöön biojäteastia, koko n. 5-10 litraa
- kompostin seosaine ja sille kannellinen astia sekä annostelukauha
- hanskat, lapio ja talikko kompostorin tyhjentämiseen ja kääntämiseen
- kottikärryt mullan siirtoon (**Vinkki:** Maahan levitetty pressu pitää paikan siistinä, kun tyhjennät kompostorin jälkikompostointiin esim. lautakehikkoon)
- kompostiheräte (ei pakollinen)
- lämpömittari (ei pakollinen)
- korkean kompostorin viereen voi kaivata koroketta, jos kompostointiin osallistuvat myös pienet lapset

## MIKÄ ON SOPIVA SIOITUSPAIKKA KOMPOSTORILLE?

Kunnallisten jätehuoltomääräysten mukaan kompostori on sijoitettava kiinteistöllä siten, ettei siitä aiheudu haittaa naapureille eikä ympäristölle. Kompostoria ei saa sijoittaa 15 m lähemmäs kaivoa, eikä ilman naapurin suostumusta 2 metriä lähemmäs rajaa, ellei paikka ole hyväksytyssä rakennusluvassa merkitty jätehuollolle varatuksi. Älä sijoita kompostoria lähelle tuuletusikkunaa tai ilmanvaihtokanavaa.

Sopiva paikka voi olla jätekatoksessa tai –aitauksessa, missä on tilaa myös hoitotoimien suorittamista ja etenkin kompostin tyhjentämistä varten. Valmis multa on esteettä pystyttävä lapioidaan ja kuljettamaan pois. Jos kompostoit ympärivuotisesti, sijoita kompostori paikkaan, jossa selviät vähillä lumitöillä ja kulku kompostorille on helppoa. Toisaalta talvella lunta voi kasata kompostorin ympärille eristykseksi pakkasta vastaan. Myös autokatos/-talli tai liiteri voi olla hyvä paikka. Pidä mielessä tarvikkeiden kuten seosaineen ja sekoitussauvan sijoittelu ja huomioi, missä jälkikompostoit.

## MITÄ KOMPOSTIIN VOI LAITTA?

Saa laittaa kompostiin:	Älä laita näitä:
<ul style="list-style-type: none"><li>• ruuantähteet</li><li>• hedelmien ja juuresten kuoret</li><li>• kuihtuneet kukat, naatit ja kukkamullat</li><li>• kananmunankuoret</li><li>• teen ja kahvin porot suodatinpusseineen</li><li>• pienet määrät talouspaperia tai servettejä</li><li>• kompostisangon suojana käytetty maatuva biojätepusi</li><li>• ruohonleikkujäte</li><li>• puun lehdet ja karike</li><li>• oksat ja risut (silputtuna)</li><li>• kitkentäjäte *</li></ul>	<ul style="list-style-type: none"><li>• jätteitä, jotka eivät maadu kuten metalli, muovi, lasi, kestopuu..</li><li>• jätteitä, jotka voivat aiheuttaa kompostin myrkyttymisen; kuten kemikaalit tai tupakantumpit</li><li>• tuhkaa tai kalkkia (kompostin pH muuttuu ja typpi karkaa, kompostoituminen saattaa häiriintyä)</li><li>• kasvitautisia kasvinosia (mm. möhöjuurisiet, pahkamätäiset ja kaali-, sipuli- tai porkkanakärpäsen vioittamat juurekset)</li></ul>

\* Kitke, ennen kuin rikkaruohot alkavat siementää. Pyri tuhoamaan juurten itämiskyky esim. kuivattamalla niitä auringossa pari päivää. Mieti, miten kasvit lisääntyvät. Esimerkiksi vuohenputken lehdet ja varret voi laittaa kompostiin, jos siemeniä ei ole mukana.



## KOMPOSTIN SEOSAINHEET

Ruokajäte pakkautuu kompostissa helposti liian tiiviiksi massaksi, joten jätteen lisäksi kompostointiin tarvitaan seosainetta, jota lisätään noin 20 – 40 % biojätteen määrästä. Seosaineena voi käyttää esimerkiksi:

- Kariketta, voit säkittää kuivaa kariketta talven varalle. Karike antaa ilmavuutta kompostiin.
- "Liiterinpohjaa" eli halonhakkuussa syntynyttä pientä puusilppua.
- Turvetta. Turve imee hyvin kosteutta ja sitoo tehokkaasti hajua.
- Oksasilppua, haketta, kutterinlastua tai sahanpurua (lisää ilmavuutta)
- Kuivaa ruoho- tai olkisilppua
- Kananmunakennoja silputtuna
- Valmista kompostinseosainetta (sisältävät yleensä turvetta ja kutterinlastua)
- Kompostimultaa

Varalla kannattaa pitää joku karkeampi kuivike ilmavuutta antamaan sekä turvepohjainen kuivike, jolla tarvittaessa voi sitoa hajua. Puutarhanhoidossa syntyy "sivutuotteena" (Lue: Ankaran uurastuksen tuloksena ☺) ruokajätekompostin seosaineiksi sopivia aineksia.

## KOMPOSTOINNIN ALOITTAMINEN JA HYVÄT OLOSUHTEET



Kompostissa työn tekevät bakteerit, sienet, sädesienet, lierot ja mitä moninaisimmat pieneliöt. Kompostin hoitaminen luo näiden eliöiden työlle hyvät olosuhteet.

- Kompostin pohjalle kannattaa laittaa n. 10 cm kerros risua/ oksasilppua ja kerros imevää materiaalia.
- Kompostia täytetään kerroksittain kuin täytekakkua. Mitään jätelaatua ei tule laittaa liian paksua kerrosta (yli 5 cm).
- Kompostiin tuotu ruokajäte peitetään aina seosaineella (estää mm. kärpästen ilmaantumista) ja väliin ripsautetaan valmista multaa, josta saadaan aikaan hajottajaeliöstö. Varsinkin puunlehdet ja ajettu ruohosilppu kannattaa malttaa lisätä pienissä erissä, muuten ne liiskaantuvat tiiviiksi massaksi.
- Silppua tai murskaa kompostoitava materiaali, niin kompostoituminen on nopeampaa.
- Pelkkää puutarhajätettä kompostoitaessa kannattaa kompostia kääntää pari kertaa vuodessa, jotta jäte myös kompostin reunaosista lahoaa.

Ravinteet tulevat ruokajätteistä. Pelkkään lehtikompostiin typen lisäämisestä (esim. nokkos- tai ureavesi, ruohosilppu, kompostiheräte tai pikku ripaus kanankakkaa) on hyötyä.

Kosteutta kompostiin tulee elintarviketejätteistä. "Palamisvaiheen" aikana suuri osa jätteistä muuttuu vedeksi ja hiilidioksidiksi. Kompostorin rakenteista riippuen, toisissa malleissa kiihkeän palamisvaiheen jälkeen saatetaan massaa joutua kastelemaan. Komposti on sopivan kosteaa, kun massa näyttää kostealta ja puserrettaessa siitä saa tippua vesipisara, mutta esim. talikolla nostettaessa siitä ei saa tippua vettä. Liian märkä komposti kärsii hapen puutteesta ja alkaa mädäntymisen vuoksi haista pahalle. Tällöin kompostiin tulee lisätä karheita aineksia tuomaan ilmavuutta ja kosteutta sitovaa seosainetta. Turvepitoinen seosaine poistaa tehokkaasti hajuja. Vastaavasti liian kuivassa kompostissa materiaalin hajoaminen hidastuu. Myös muurahaiset viihtyvät kuivassa kompostissa.



Ilmavuutta säädellään kompostin rakenteilla, kosteudella ja seosaineella sekä tarvittaessa pöyhimällä kompostia.

## KOMPOSTIN TYHJENTÄMINEN JA KOMPOSTIMULLAN KÄYTTÖ

Valmis komposti on murumaista ja väriltään tummanruskeaa tai lähes mustaa. Komposti voidaan poistaa kompostorista, kun se on tasalaatuisen multamaista eikä siinä näy maatumattomia biojätteitä. Kanamunankuoret lahoavat hyvin hitaasti, eikä niiden näkyminen tee muuten hyvää kompostia huonoksi. Mikäli kompostituote ei ole vielä täysin lahonnut tarpeeksi multamaiseksi, voidaan lahotusta jatkaa jälkikompostoimalla kompostia vaikka lautakehikossa ennen käyttöä noin puoli vuotta tai yhden talven yli.

Kypsää kompostimultaa voi käyttää maanparannukseen ja seostamalla sitä pintamaahan kukkaistutuksille, pensaiden juurelle ja haravoida nurmikolle. Paras aika tähän on kasvukauden alussa keväällä. Kompostia ei suositella levitettäväksi syksyllä, koska kasvien talveentuminen ja siten talvenkestävyys voi kärsiä.